

Образложење измене методологије платног биланса и међународне инвестиционе позиције Републике Србије применом *BPM6*

У циљу усклађивања статистике платног биланса и међународне инвестиционе позиције Републике Србије са променама званичног методолошког концепта Међународног монетарног фонда и Европске уније, преласком на Приручник за израду платног биланса и међународне инвестиционе позиције бр. 6 ММФ-а (*BPM6*), платни биланс и међународна инвестициона позиција Републике Србије су измењени за период 2012, 2013. и јануар - април 2014. године. Примена *BPM6* је обавезна за земље чланице ЕУ, а очекује се и од земаља које су у процесу придруживања, на основу прописа Европске комисије који регулишу статистику платног биланса и међународне инвестиционе позиције¹.

Преласком платног биланса на *BPM6* омогућена је упоредивост платног биланса Републике Србије са другим повезаним статистикама, пре свега Системом националних рачуна (*SNA*) који 2014. године прелази на нову методологију (*ESA 2010*), али и боља међународна упоредивост пре свега са статистикама земаља Европске уније. Новом методологијом нагласак се ставља на везу трансакција у платном билансу и међународној инвестиционој позицији, а у складу с тим је промењена и знаковна конвенција.

Према методологији *BPM6* променом знаковне конвенције и приходне и расходне ставке у текућем и капиталном рачуну приказују се са позитивним знаком, а нето вредност ставки текућег рачуна се добија као разлика између прихода и расхода. Према претходно примењиваној методологији расходне ставке су приказиване са предзнаком минус, а нето вредност се добијала као збир прихода и расхода. У оквиру финансијског рачуна повећање и активне и пасиве се приказује са позитивним предзнаком (и обрнуто, смањење се приказује са негативним предзнаком), а нето вредност ставки финансијског рачуна се добија као разлика активне и пасиве. Позитивна вредност укупног финансијског рачуна, као и нето вредности ставки унутар финансијског рачуна, представља повећање наших потраживања од нерезидената и/или смањење наших обавеза према нерезидентима и самим тим одлив капитала из земље, док негативна вредност представља промене у правцу смањења наших потраживања од нерезидената и/или повећање наших обавеза према нерезидентима, односно прилив капитала у Србију.

Променама у шеми платног биланса, између осталог, финансијске услуге индиректно мерене (*FISIM*) приказане су у ставци финансијских услуга а не у рачуну дохотка као до сада; у примарном дохотку (доходак по претходној методологији), посебно је издвојен доходак од девизних резерви НБС; у оквиру секундарног дохотка (текући трансфери по претходној методологији) сви лични трансфери физичких лица приказани су кроз једну ставку; у оквиру финансијског рачуна ставке „финансијски деривати“ и „програми осигурања и пензија и стандардизовани гаранцијски програми“ приказане су посебно. Називи ставки платног биланса у потпуности су усклађени са ставкама *SNA* и међународне инвестиционе позиције.

Упоредо са применом нове методологије побољшан је и обухват података за потребе платног биланса, који је између осталог омогућио исказивање укупне добити у рачуну примарног дохотка.

Ефекти побољшања обухвата и примене методологије *BPM6* огледају се:

1. ***У повећању текућег дефицита Републике Србије*** за 463 млн евра, 506 млн евра и 204 млн евра у 2012, 2013. и прва четири месеца 2014, респективно. Основни разлози овог повећања су:
 - повећање дефицита примарног дохотка као резултат исказивања целокупне добити укључивањем реинвестиране добити у износу од 309 млн евра, 332 млн евра и 115 млн евра у 2012, 2013. и прва четири месеца 2014, респективно. Укључење реинвестиране добити има неутралан карактер са становишта укупног платног биланса, јер се у истом износу мењају и директне инвестиције у финансијском рачуну; и
 - повећање трговинског дефицита за 153 млн евра, 174 млн евра и 88 млн евра у 2012, 2013. и прва четири месеца 2014, респективно. Према методологији *BPM6* трансакције везане за извоз и увоз робе на дораду неће се више укључивати у ставку увоз и извоз робе а „плаћене“ и „наплаћене“ услуге дораде ће се по новој методологији регистровати у ставци увоз и извоз услуга. Ова промена је извршена будући да се сада

¹ „Уредба Европске комисије 555/2012“

као критеријум користи принцип промене власништва над робом између резидената и нерезидената, а не прекогранични токови роба и услуга као до сада. Поред тога, непотпуност статистичких информација о вредности домаће компоненте која се приликом дораде укључи у производ у власништву нерезидента, односно вредности робе која се у иностранству угради у домаћи производ, довела је до разлике у евиденцији увоза и извоза роба по претходној и новој методологији. Наиме, за те износе су сада по новој методологији кориговани и извоз и увоз робе наниже. Народна банка Србије ће, у наредном периоду, настојати да искористити постојеће административне и друге изворе како би се обезбедили ови подаци и максимална усклађеност са методолошким захтевима.

2. ***У повећању финансијског рачуна*** за 467 млн евра, 524 млн евра и 194 млн евра у 2012, 2013. и прва четири месеца 2014, респективно због већег износа СДИ које су последица пре свега укључивања реинвестиране добити и побољшања обухвата податка преласком на директно извештавање. У оквиру осталих инвестиција, ширим обухватом међукомпанијских кредита и њиховом рекласификацијом из ставке остале инвестиције у ставку директне инвестиције дошло је до корекције СДИ и осталих инвестиција.

3. ***У раздвајању банака и осталих финансијских институција у секторској структури*** међународне инвестиционе позиције Републике Србије.